

Informatiekundige visie Common Ground

Met leidraad en veel gestelde vragen

Versie 0.9

Consultatieversie

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Informatiekundige visie Common Ground	4
Bijlage Leidraad informatiekundige visie Common Ground	6
Bijlage: Veel gestelde vragen.....	8

Inleiding

Dit document beschrijft de informatiekundige visie Common Ground.

Gemeenten hebben een nieuwe, moderne, gezamenlijke informatievoorziening nodig voor het uitwisselen van gegevens. Het huidige stelsel voor gegevensuitwisseling maakt het lastig om snel en flexibel te vernieuwen, te voldoen aan privacywetgeving en efficiënt om te gaan met data. Dat staat de verbetering van de gemeentelijke dienstverlening in de weg.

Onder de vlag van Common Ground werken gemeenten, samen met ketenpartners en marktpartijen, aan een nieuwe, toekomstgerichte informatievoorziening. Het is een initiatief van twee gemeentelijke koepelverenigingen voor I&A-professionals: IMG 100.000+ en VIAG. VNG Realisatie voert de regie op de ontwikkeling.

Het begrip 'Common Ground' heeft in korte tijd veel draagvlak en naamsbekendheid gekregen bij gemeenten, andere overheidsorganisaties en marktpartijen. Daarbij wordt vaak verwezen naar 'de informatiekundige visie Common Ground'. Deze notitie beschrijft deze visie.

Naast een compacte beschrijving van de informatiekundige visie bevat dit document ook:

- Een 'Leidraad informatiekundige visie' die een aantal eisen beschrijft die behulpzaam zijn bij het beoordelen in welke mate informatiesystemen in lijn met de informatiekundige visie zijn.
- Een aantal in de praktijk 'veel gestelde vragen' over de informatiekundige visie.

Dit document is in beheer bij VNG Realisatie.

Versie	Toelichting	Datum	Opsteller(s)
0.9	Consultatieversie	Oktober 2021	VNG Realisatie

Informatiekundige visie Common Ground

De informatiekundige visie Common Ground beoogt een modernisering van de gemeentelijke informatievoorziening. Er wordt gestreefd naar een wendbare inrichting die gemeenten in staat stelt om hun bedrijfsvoering en dienstverlening op een snelle en flexibele manier te verbeteren. Daarvoor is het noodzakelijk dat gemeenten als collectief afspraken maken en werken aan verdere standaardisatie. Aangezien gemeenten onderdeel zijn van de digitale overheid in brede zin is gemeenten overstijgende adoptie van de informatiekundige visie wenselijk en gelden afspraken en standaarden bij voorkeur overheidsbreed.

Kern van deze informatiekundige visie is het scheiden van de gegevens die binnen processen worden gebruikt van de logica en presentatie die daarbij een rol speelt. Gegevens worden zo breed als mogelijk beschikbaar gesteld en kunnen voor verschillende doelen worden gebruikt. Hierbij worden verschillende applicatiecomponenten gebruikt die zelfstandig functioneren en gestandaardiseerd gegevens uitwisselen. Daarbij wordt maximaal gebruik gemaakt van gegevens uit bronregistraties¹.

Om gegevens goed te kunnen vastleggen en verstrekken is standaardisatie nodig van de syntax, semantiek en samenhang van gegevens en van de manier waarop diensten gegevens beschikbaar stellen. De informatiekundige visie beoogt standaardisatie hiervan op een zo hoog mogelijk niveau (overheidsbreed, per domein of taakgebied).

Vanuit het oogpunt van transparantie, bescherming van de privacy, informatiebeveiliging en duurzame toegankelijkheid is het van belang dat gemeenten in control zijn van de verwerking van gegevens binnen de organisatie. Het beheren en controleren van de toegang tot gegevens is hiervoor nodig. Hoe minder duplicaten van gegevens er binnen gemeenten zijn hoe eenvoudiger dit is. Het streven vanuit de informatiekundige visie Common Ground is daarom om het aantal kopieën van gegevens zoveel mogelijk te beperken en gegevens zoveel mogelijk direct vanuit de bron te gebruiken. Het wordt hierdoor ook beter mogelijk om kwaliteit en actualiteit van gegevens te waarborgen. De kern van de informatiekundige visie Common Ground laat zich samenvatten in onderstaande uitgangspunten:

- Processen zijn gescheiden van gegevens.
- Syntax, semantiek en samenhang van gegevens zijn gestandaardiseerd.
- Gegevens worden gestandaardiseerd verstrekt.

---

¹ De unieke plaats binnen de overheid waar een informatieobject is vastgelegd – bron: Begrippenkader NORA

- Applicatiecomponenten zijn ontkoppeld zodat zij onafhankelijk van elkaar kunnen functioneren en communiceren via gestandaardiseerde interfaces.
- Applicatiecomponenten en gegevenscomponenten worden onderling verbonden via een landelijk gestandaardiseerd verbindingsmechanisme.
- Binnen processen benodigde gegevens worden zoveel mogelijk opgehaald uit bronregistraties.
- Bij inrichting en ontwikkeling van systemen zijn informatiebeveiliging, duurzame toegankelijkheid en privacy zijn 'by-design' geborgd.
- Waar toegestaan wordt aan burgers en bedrijven inzicht geboden in vastgelegde gegevens en plaatsgevonden verwerkingen.

Realisatie van de informatiekundige visie is ambitieus en uitdagend en vereist commitment en langdurige inzet van alle betrokken partijen: gemeenten, andere overheidsorganisaties en softwareleveranciers. De informatiekundige visie is daarbij richtinggevend voor alle ontwikkelingen. Gemeenten hebben in de vorm van realisatieprincipes beschreven welke voorkeuren zij hebben met betrekking hoe de informatiekundige visie wordt gerealiseerd. In de praktijk kunnen echter verschillende wegen naar Rome leiden en kan realisatie op verschillende manieren plaatsvinden. Zolang de informatiekundige visie maar wordt gerespecteerd.

Leidraad informatiekundige visie Common Ground

Deze leidraad beschrijft de belangrijkste eisen die op basis van de informatiekundige visie aan gemeentelijke informatiesystemen zijn te stellen. De eisen zijn geordend in de categorieën 'verplicht', 'zeer gewenst' en 'gewenst'.

De leidraad is bedoeld als hulpmiddel om te bepalen in welke mate toekomstige of bestaande systemen in lijn zijn met de informatiekundige visie Common Ground. Passend bij een visie hebben de eisen een algemeen karakter en schrijven ze bijvoorbeeld geen specifieke aanpak of technologie voor. Het is aan gemeenten om de eisen, passend bij de eigen situatie en ambitie, nader uit te werken.

Verplichte eisen aan informatiesystemen ('Must have')

Een informatiesysteem bestaat uit één of meer applicatiecomponenten. We maken onderscheid in procescomponenten, die gegevens afnemen, en gegevenscomponenten, die gegevens vastleggen en verstrekken.

Om als informatiesysteem te voldoen aan de kern van de informatiekundige visie Common Ground gelden als verplichte eisen:

- Procescomponenten en gegevenscomponenten zijn ontkoppeld en van elkaar gescheiden.
- Procescomponenten en gegevenscomponenten zijn los van elkaar te installeren.
- Procescomponenten en gegevenscomponenten zijn te verbinden via een landelijk gestandaardiseerd verbindingsmechanisme.
- De syntax, semantiek en samenhang van vastgelegde gegevens in een gegevenscomponent is gestandaardiseerd.
- Door een gegevenscomponent vastgelegde gegevens worden via gestandaardiseerde interfaces beschikbaar gesteld².
- De eigenaar van de bronregistratie is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de gegevens in de registratie en bepaalt aan wie, onder welke voorwaarden, gegevens ter beschikking worden gesteld.
- De verwerking van persoonsgegevens wordt gelogd met gebruik van de daartoe vastgestelde standaarden.
- Gegevens die door een gegevenscomponent worden verwerkt kunnen duurzaam toegankelijk worden bewaard en beheerd conform de daartoe geldende normen.

---

²Een voorbeeld van een te volgen standaard is de [REST API Design Rules standaard](#) die geldt voor API's die volgens de REST stijl werken.

Zeer gewenste eisen aan informatiesystemen ('Should have')

- Landelijk of binnen een domein vastgestelde informatiemodellen worden gebruikt.
- Binnen gegevenscomponenten gebruikte informatiemodellen zijn gemodelleerd in overeenstemming met geldende standaarden³.
- Door het informatiesysteem gebruikte algoritmen zijn door iedereen in te zien zodat inzichtelijk is hoe zij werken en worden gebruikt.
- Gegevenscomponenten leggen geen gegevens vast die bij bronregistraties kunnen worden opgehaald⁴.

Gewenste eisen aan informatiesystemen ('Could have')

- Proceslogica en bedrijfsregels zijn los van elkaar en los van de interactie naar gebruikers instelbaar.
- Componenten zijn out-of-the-box geschikt voor installatie binnen door gemeenten gebruikte cloud basis infrastructuur.
- De broncode van componenten is beschikbaar als open source software met een EUPL-licentie.
- Er wordt gebruik gemaakt van moderne technologie die hedendaagse standaarden ondersteunt.
- Beheer en ontwikkeling van componenten vindt plaats binnen een community.

---

³ Een voorbeeld van een te volgen standaard is het [Metamodel Informatie Modelling](#) (MIM).

⁴ Als er goede redenen zijn om hier van af te wijken moet zijn gewaarborgd dat vastgelegde gegevens altijd (voldoende) actueel zijn en dat geconstateerde fouten terug worden gemeld ter correctie in bronregistraties .

Veel gestelde vragen

Wat is de relatie met Samen Organiseren?

Samen Organiseren is de beweging van gemeenten die als doel heeft om samen te werken aan één krachtige lokale overheid. Sommige vraagstukken zijn te complex om lokaal goed te kunnen oplossen of er zijn voordelen te behalen door het met elkaar te organiseren. Ontwikkelen van de moderne informatievoorziening in lijn met de informatiekundige visie Common Ground is daar een voorbeeld van. Als basis voor toekomstbestendige dienstverlening is het een belangrijke onderdeel van Samen Organiseren⁵.

Wat is de relatie met het GEMMA Gegevenslandschap?

Om de informatiekundige visie te kunnen realiseren is de GEMMA Gegevenslandschap architectuur ontwikkeld. Het GEMMA Gegevenslandschap is daarmee “de architectuur van Common Ground”. Met behulp van onder andere architectuurprincipes en het vijflagen-architectuurmodel beschrijft het GEMMA Gegevenslandschap welke functionaliteiten en componenten nodig zijn en hoe zij zich tot elkaar verhouden. Het GEMMA Gegevenslandschap is onderdeel van de gemeentelijke modelarchitectuur GEMMA⁶.

Wat is de relatie met ketenpartners en marktpartijen?

De informatiekundige visie Common Ground is primair van en voor gemeenten. Maar realisatie ervan is alleen mogelijk door samenwerking met andere overheidspartijen en marktpartijen. In veel gevallen zullen het bijvoorbeeld andere overheidsorganisaties dan gemeenten zijn die optreden als bronhouder van bepaalde gegevens. Er wordt daarom actief deelgenomen aan overheidsbrede projecten die verbetering van samenwerking en informatievoorziening binnen de overheid als doel hebben. Voor realisatie zijn en blijven marktpartijen een onmisbare partner voor gemeenten.

Wie bepaalt hoe de informatiekundige visie er uit ziet?

De informatiekundige visie is in overleg met ketenpartners en marktpartijen opgesteld maar is uiteindelijk de visie van gemeenten. VNG Realisatie heeft de visie namens gemeenten geformuleerd en vastgesteld.

Schrijft de visie een bepaalde aanpak of technologie voor?

Nee. De visie beschrijft functionele eisen die op verschillende manieren zijn te realiseren. Wel hebben gemeenten in de Common Ground realisatieprincipes⁷ een aantal voorkeuren beschreven voor bepaalde ontwikkelwijzen en het gebruik van technologie. Er zijn aparte leidraden gemaakt die beschrijven op welke

---

⁵Meer informatie over Samen Organiseren: <https://www.vngrealisatie.nl/roadmap/samen-organiseren>

⁶De GEMMA is een verzameling architectuurproducten. Meer informatie over GEMMA en het GEMMA Gegevenslandschap: <https://www.gemmaonline.nl>

⁷Meer informatie over de Common Ground realisatieprincipes: <https://commonground.nl/file/download/54477221/CG-realisatieprincipes.docx>

manier gemeenten het liefst samen zaken willen realiseren en welke voorkeuren er zijn met betrekking tot het gebruik van technologie.

Wanneer is software Common Ground compliant?

Compliance is een begrip waarmee wordt aangeduid 'dat een persoon of organisatie werkt in overeenstemming met geldende wet- en regelgeving'⁸. Common Ground is geen wet- en regelgeving. Het is daarom ook niet mogelijk om software eenvoudigweg te bestempelen als 'wel of niet compliant'. Met behulp van verschillende leidraden is wel te beoordelen in welke mate software in lijn is met bepaalde aspecten van Common Ground: de informatiekundige visie, de architectuurprincipes, de realisatieprincipes en/of de technologie voorkeuren. De notitie '[Globaal Programma van Eisen voor pakketsoftware](#)' licht toe hoe software stapsgewijs meer gestandaardiseerd en modulair conform de beoogde architectuur kan gaan werken.

Moeten applicaties altijd real-time gegevens ophalen uit bronregistraties?

Nee. De informatiekundige visie heeft als uitgangspunt dat er maximaal gebruik moet worden gemaakt van brongegevens en eventuele fouten altijd terug worden gemeld aan de bronhouder. Het is niet noodzakelijk maar in de meeste situaties wel wenselijk om brongegevens via services op te halen of verstrekt te krijgen in plaats van die als kopiegegevens vast te leggen. Met name voor brongegevens met een vertrouwelijk karakter geldt dat het anders niet eenvoudig is om kwaliteit en verantwoord gegevensgebruik te waarborgen. In bepaalde situaties kunnen er echter redenen zijn waarom andere mechanismen dan realtime opvragen uit bronregistraties de voorkeur verdient.

---

⁸ Wikipedia-definitie van het begrip compliance.